

RODOLJUB.

Glasiló „Slovenskega društva“ v Ljubljani.

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca (ali če je na ta dan praznik, dan poprej) ter stane 70 kr. na leto. — Članom „Slovenskega društva“ pošilja se list brezplačno. — Za oznanila plačuje se od dvostopne petit-vrste 8 kr., če se enkrat tiska; 12 kr. če se dvakrat, in 15 kr. če se trikrat tiska. — Večkratno tiskanje po dogovoru. — Naročnina in inserati blagovolijo naj se pošiljati „Národní Tiskarni“ v Ljubljani, vsi spisi in dopisi pa uredništvu „Rodoljuba“. — Pisma izvolijo naj se frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

16. števí.

V Ljubljani, dne 17. avgusta 1895.

V. leto.

Napovedan je boj!

V števí. 181. „Slovenca“ priobčil je osrednji volilni odbor „katoliško-narodne“ stranke naslednji poziv:

„Gledé na izzivanja in napade liberalne „narodne“ stranke, ki v svojem glasilu „Slovenski Narod“ naravnost pozivlje razdivjano tolpo svojih somišljenikov, naj brusijo nože za vratove katoliško-narodnih mož, — spoznala je katoliško-narodna stranka, da je nemogoče misliti na složno sodelovanje obeh slovenskih strank in sklenila, da pri bodočih deželno-zborskih volitvah postopa vesekozi samostalno. V to svrho konstituiral se je „osrednji volilni odbor katoliško-narodne stranke“ definitivno in izvolil svojim predsednikom državnega in deželnega poslanca g. kanonika Karola Kluna, podpredsednikom deželnega poslanca gospoda Srečkota Stegnarja in tajnikom odvetnika g. dr. Ivana Šusteršiča. To naj blagoizvolijo naši somišljeniki sprejeti na vednost. Vesti, ki prihajajo iz vse dežele, vzbujajo nado, da bode samostalna akcija katoliško-narodne stranke imela povoljni uspeh, — kajti kar trumoma obrača ljudstvo hrbet lažnjivemu liberalstvu. Da se osigura zaželjeni uspeh, treba je le složnega in odločnega sodelovanja vseh katoliško-narodnih mož, katerim se bodejo izvestno pridružili sploh vsi tisti, ki so si ohranili zdravo sodbo“.

Ni si zlepa misliti večje hinavščine, kakor jo izraža ta oklic. Čitatelji naši se še spominjajo, kako na škandalni način je „Slovenčeva“ stranka razgnala shod narodne stranke v Starem Trgu, sedaj pa podtika naši stranki, da se takorekoč poslužuje sile. To je pač le prav lopovsko zavijanje in prav spominja na tatu, ki teče in vpije: „Primate ga, primite ga! da zmoti ljudi. Da pa je vse to, kar objavlja odbor „katoliške“ stranke le hinavščina in laž, pa dokazuje neko vabilo naše „katoliške“ stranke že z decembra, v katerem so se vabili somišljeniki na neko posvetovanje, da osnujejo samostojni odbor za prihodnje deželno-zborske volitve. V decembru torej je naša „katoliška“ stranka že mislila na to, da bi se samostojno postopalo pri bodočih volitvah. Vidi se torej, da ona sploh že ni hotela složnega postopanja, temveč le razdor. To nam dokazujejo mnogobrojni shodi „katoliške“ stranke po deželi, na katerih se je zabavljalo proti národní stranki in že agitovalo za volitve. Izgovor, da

se je po teh shodih ljudstvo poučevalo, je puhel in prazen. Kjer se resnica tako zavija, kakor se je na teh shodih, tam se o kakem poučevanju govoriti ne more. Omenimo le, da se je delala národna stranka takorekoč odgovorno, da so se prekoračili proračuni pri grajenju nove bolnice in pa pri grajenju novega gledališča, dočim v resnici národna stranka ni mogla odločiti, ker nima večine v deželnem odboru. Večino imajo pristaši naše „katoliške“ stranke in pa Nemci, ki navadno jako v prijaznosti mej seboj postopajo. Ko bi národna stranka odločevala v deželnem odboru, gotovo bi se bili napravili samoslovenski napisi v Ljubljani.

Vprašati se moramo, ali zasluži stranka, ki tako hinavski postopa, kakor naša „katoliška“ stranka, zaupanje národovo, zaupanje volilcev. Če že v svojem oklicu nastopa z lažjo in hinavskim zavijanjem, če po shodih skuša takorekoč svojo krivdo zvrniti na druge, kaj moremo pač od nje pričakovati še-le v deželnem zboru.

Na čelu odboru „katoliške“ stranke je g. kanonik Klun, mož, ki se ima jedino národní stranki zahvaliti, da je še deželni poslanec. Le predobro je še znano, kako je proti njemu roval sedajni „Slovenčev“ glavni urednik, šenklaški kapelan Andrej Kalan in ž njim mnogobrojna „katoliška“ garda. V hvaležnost za to, se pa g. kanonik postavlja sedaj na čelo volilnemu odboru stranke, ki bode rovala proti nam. Mi se takemu postopanju gospoda kanonika ne čudimo, ker ga že precej dobro poznamo. On je obljubil o svojem času, da bode glasoval za višjo deklško šolo v Ljubljani, ako se dovoli nunski šoli neka podpora. Národní poslanci so glasovali za dotični znesek za nunsko šolo, Klun in njegovi tovariši so pa svojo besedo snedli. Ta slučaj naj si volilci dobro premislijo, da bodo vedeli, koliko je verjeti obljubam naše „katoliške“ stranke.

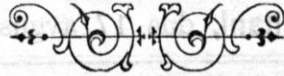
V oklicu se govori o lažnjivem liberalizmu in se s tem devlje naša národna stranka v jedno vrsto z nemškimi liberalci. Naravnost čudimo se, da se upa o lažnjivem liberalizmu govoriti stranka, kateri je na čelu g. kanonik Klun, kajti on je na Dunaju v državnem zboru osemnajst mesecev podpiral liberalizem. Nemška liberalna stranka

bi v Avstriji bila že davno propadla, da ji niso prihтели na pomoč Klun in njegovi somišljeniki. Ta zveza z liberalci se je sicer razbila, a že se govori o novi, v kateri bodo zopet vkupe stari prijatelji. Kako se pač vjema to, da se v Ljubljani zabavlja proti liberalizmu, na Dunaju se pa ta liberalizem podpira. Mari ni to največja hinavščina?

Sploh je pa zanimivo, da je na čelu odbora gospod Klun. Ob zadnjem deželnozbornem zborovanju se je gospod kanonik bil jako zameril „Slovenčevi“ stranki, ker je bil nekaj resničnih povedal o krščanskih socija-

listih. Glasilo šenklovskih kaplanov ga je tedaj bilo dobro razpraskalo. Radovedni smo, ali je gospod Klun od tedaj zatajil svoje nazore, ali so pa „Slovenčevci“ s tistega časa opustili svojo krščansko-socijalno politiko.

Napovedan je torej boj in narodna stranka se ga ne boji. Težaven bode pač ta boj, ker nasprotna stranka bode rabila vsa mogoča sredstva, kar že dokazuje njen oklic, iz katerega blisti hinavščina in laž. Orožje naše stranke boče pa pravica in resnica in v tem znamenji upamo zmagati.

Shod društva „Jednakopravnost“ v Idriji.

Dne 4. avgusta popoldne je imelo idrijsko politično društvo „Jednakopravnost“ občni zbor, na kateri so kot govornike povabili gospode dr. Ferjančiča, dr. Tavčarja in dr. Majarona iz Ljubljane. Zbralo se je mnogo naroda pod milim nebom „na Pristavi“, kjer je bil shod. Ko so popoldne se bližali ljubljanski gostje, pozdravljalo jih je pokanje topičev.

Kar trlo se je poslušalstva, ko je ob petih popoldne zborovanje otvoril društveni predsednik Ivan Gruden. Predsednik je dal najprej besedo dr. Ferjančiču.

Ta govornik je omenil, da ima navado poročati slednje leto svojim volilcem, odkar je poslanec. Zgodilo se pa še ni nikdar, kakor pred mesecem dnij v Starem trgu, da je zapeljana in nakujskana množica rekla, da neče poslušati svojih poslancev. Poslanca se z razlogi pobija, interpelira, izreka mu nezaupanja, a da bi ga ne hoteli poslušati, to se zlepa ne zgodi. Kjer se to zgodi, morajo uprizoritelji taciš škandalov imeti namene, s katerimi se ne upajo na dan.

Vse drugačne razmere našli smo v Idriji. Tu so nas prijazno vzprejeli. Ker je na ta shod prišlo mnogo volilcev, je poslanec potem govoril o razmerah v državnem zboru, kako se je razbila koalicija.

On in njegovi somišljeniki so se približali konservativnemu klubu, ko se je razdružila koalicija. Približali se pa niso tistim slovenskim poslancem, ki so bili v koaliciji. Dokler bodo ti poslanci imeli take ljudi za seboj, kateri namene narodne stranke sramoté pred svetom, kakor se je videlo v Starem Trgu, je približevanje nemogoče.

Pokazalo se je, da se seje na Notranjskem mej ljudstvom sovraštvo, zavist, obrekovanje. In to delajo oznanjevalci svetega evangelija. Zlorabljata se prižnica in spovednica, prirejajo se misijoni, da se ljudstvo ščuva proti svojim rojakom. V Starem Trgu je množica se izpodtikala celo nad narodnimi trobojnicami, ki so znamenje naše celokupnosti. To znamenje, ki je nas vzbudilo iz narodnega spanja, nazivljali so „hudičeve mreže“. Nas slikajo za

liberalce in mečejo z nemškimi liberalci v jeden koš, njih vodje so pa se dve leti na Dunaju pajdašili z liberalci. Naš program je isti, katerega si je postavil oče Slovencev, dr. Bleiweis, za katerega so se izrekli združeni slovenski poslanci na shodu dne 2. oktobra 1890. v Ljubljani. Naš program je izražen v sklepah zaupnega shoda dne 29. novembra 1894 leta. V tem programu se pa naglaša, da je vera trden temelj razvoju slovenskega naroda. Ko smo objavili ta program, so molčali, ter nič niso našli na njem, kar bi se moglo grajati. Hinavstvo je pa, če se nam podtika kaj družega, kakor smo sami slovesno izjavili.

Koncem je pa govornik o položaju idrijskih delavcev spregovoril sledeče: „Položaj idrijskih delavcev je še vedno tako žalosten, da bode treba še nadalje delati na to, da se zboljša. V zadnjem času so se razmere nekaj malega zboljšale, vendar tako neznatno, da je komaj besede vredno. — Razmere paznikov so se nekoliko v tem na boljše obrnile, da so se pazniki bolj enakomerno po razredih razdelili in da jih je več v višje razrede prišlo. Nekoliko so se tudi dneve zboljšale. Vendar ker ne odločujejo te, ampak akordi, se to komaj spozna. Nedavno sem prejel cel šop plačilnih listkov, iz katerih sem razvidel, da ljudje za 20—25 dnin v meseci prejemaajo na koncu meseca po odbitku zneskov za žito, za drva, za bratovsko skladnico itd. tudi samo 5 doli do 3 g'd. Kako naj posamezni sebe in rodbino s tem zneskom preživljajo in oskrbujejo?! Kakor novo vprašanje se je letos razpravljalo stanje gozdarskih delavcev. Posl. dr. Gregorčič je na mojo prošnjo v proračunskem odseku to vprašanje sprožil. Naposled mi je omeniti, da je silno potreba, da se provizije dosluženi in pri rudniku onemoglih delavcev zboljšajo in stalno uredijo. Od svoje strani Vam zagotavljam, da ne bom miroval, dokler se te razmere ne zboljšajo in dokler ne dobi idrijski delavec za svoje težavno in zgodnjo onemoglost pospešujoče delo boljšega plačila.

(Konec prihodnjič.)

Politični pregled.

Kdo bode novi ministerski predsednik? To je vprašanje, ki se sedaj razpravlja po časopisih. Imenovalo se je že celo vrsto oseb v parlamentu in izvan parlamenta. Naposled so pa skoro vsi jedini v tem, da imata največ upanja sedanji predsednik v ministerskem svetu grof Kielmansegg in pa gališki namestnik grof Badeni. Poslednjega si posebno žele Poljaki in levičarji, kajti nadejajo se, da bode vladal v njih smislu. Grof Badeni si namreč dobro razume voditi volitve, da izpadejo v vladnem smislu. Seveda v drugih kronovinah bi pač Badeniju ne šlo vse tako gladko, kakor mu je dosedaj v Galiciji. Badeni pa vlade drugače ne prevzame, da se odloži volilna reforma in baš zaradi tega je nekaterim strankam on pravi mož. Prepričani smo, da bi ga podpirali tudi tisti slovenski poslanci, kakor so Windischgrätz. Seveda ne vemo, če bodo na višjih mestih v to privolili, da bi se volilna reforma odkladala.

Nova koalicija. Konservativni listi vabijo liberalce, da bi zopet vstopili v koalicijo. Da bi pa v novi koaliciji ne bilo katich zdražeb, pa svetujejo levičarjem, da naj izmed sebe izpahnejo nekatere največje kričače. Levičarji se pa nič prijazno ne odzivljajo tem vabljenim klicem. Liberalni listi svetujejo konservativcem, da naj sami rajši najprej izbacnejo Slovence in pa nekaj Tirolov. Sedaj ne vemo, kateri bodo pripravljene drugim ustreči. Mogoče je pa tudi, da se naposled vsi zadovoljijo s koalicijo, kakeršno smo imeli poprej. Seveda narodne tirjatve in pa verska vprašanja se morejo zopet odložiti. Slovenski konservativci bodo pač radi dovolili, da se vera postavi z dnevnega reda, da le poprej minejo deželno-zborske volitve, pri katerih jim je dobro sredstvo.

Vstaja v Makedoniji še ni končana, a vendar ne kaže, da bi dosegla svoj namen. Premalo jo podpira Bolgarija, od drugod pa ni nobene pomoči. Poleg tega pa v Makedoniji ni nobene jedinosti. Grki in Srbi naravnost nasprotujejo Bolgarom. Srbom je Turčija obljubila, da imenuje v Makedoniji dva srbska škofa, ako ne bodo podpirali Bolgarov. Evropske velevlasti pa tudi ne žele nobenih nemirov na Balkanu.

Bolgarija. Deputacija, ki je bila šla v Rusijo, se je povrnila. V Sofiji je bila slovesno vzprejeta. Če je kaj dosegla, se še za gotovo ne vé. Od jedne strani se zatrjuje, da Rusija prizna kneza Ferdinanda, ako se princ Boris odgoji v pravoslavni veri, od druge strani se pa trdi, da Rusija še vedno zahteva, da naj knez Ferdinand ostavi Bolgarijo. — Preiskava zaradi umora Stambulova še vedno ni dognala, kdo so morilci. Tufekčijeva, katerega so bili zaprli, so zopet izpustili proti varščini 25.000 levov (frankov.) Zaprli so nekega bivšega policijskega načelnika, ko je baje sumljiv umora.

Napad kristjanov na Kitajskem. V Vasangu pri Kučengu je neki angleški zdravnik izvršil operacijo na neki Kitajki, ki je bila na porodu. Žena je umrla in mož je obdolžil zdravnika, da jo je nalašč umoril. To je dalo povod, da so Kitajci planili po kristjanih. 10 so jih ubili, več pa nevarno poškodovali. Kitajski uradniki so pa ljudstvo še hujskali k morenju. Angleška vlada je odločno zahtevala zadoščenje. Kitajska vlada je obljubila, da se bodo ubivalci kaznovali s smrtjo in odstavili krivi uradniki. Razgrajalci so bili požgali tudi misijonsko bolnico, katero škodo bo kitajska vlada poravnala.

Dopisi.

Iz Nove Vasi dne 11. avgusta. [Izv. dop.] Nastopil je čas, v katerem nam je prilika dana v najlepšem razvoju občudovati naše zemeljno površje — prekrasno naravo. Podajmo se, vsaj v duhu zavesti in predočimo si z ozirom na materijalno delovanje ta veličastni prizor. Kdo neki je tisto obje in orodje, od katerega je trudapolno obdelovanje zemelnega kinča odvisno? Kdo neki drugi kot kmetovalec, ta ubogi trpin, ki se od drugih ljudskih razredov vedno zasramuje in tepta. Ali ni morda ravno in jedino on tisti organ, s katerega rokami živi in preživi narava ves človeški rod. In ti blagotvorni mučeniški stan si od svojih, zlasti zaradi tvoje priprostosti, preziran in zatiran, akoravno si morda po svojem stanu razumnejši mimo omikancev. Priprostost in molčečnost ste tedaj glavna uzroka, vsled katerih vedno občutljiveje ginevajo znaki tvojega blagostanja, ki te nehote tirajo do usodepolnega propada. Da, skrajni čas je, da si opomoreš ter rešiš iz tvojega zla. Prva in najimenitnejša postavna pot za povzdigo kmetijstva so trezne in uzorne volitve v razne zastope, kar pa priprosto ljudstvo, žalibog,

v svoji največji škodi vedno prezira. Kakor skušnja uči. voli kmetovalec morda celo tujega graščaka ali imenitnika svojim zastopnikom, ne misleč, da je on tisti nasprotnik, s katerim sa ima boriti za svoje pravo in mu s tem poda orožje zoper sebe v roke. Jednako postopanje je naravnost obsojevanja vredno, ker je neznačajno, neuspešno in brez upliva na domišljije boljši prihodnosti. Se je li kedaj pripetilo, da bi graščaki svojim zastopnikom volili kacega kmeta? Ne, in se brez dvoma tudi nikdar uresničilo ne bo, ker on je za graščaka nezaupna oseba, brez pomena; ravno tako je tolmačiti tudi nasprotno. „Zaupaj in glej komu!“ — „Kakor si kdo postelje, tako bo ležal“ — pravi pregovor. Naj bi priprosto ljudstvo vendar uvidilo in poprijelo se gesla „kmet naj kmeta voli“ poznatega ter zanesljivega poštenjaka, ki se bo gotovo vestneje potegoval za koristi, v katerih je tudi sam v polni veri meri prizadet. Priporočati tudi ni onega, dasiravno domačin, kateri ima kako večjo obrtnijo, ki ni v zvezi s poljedelstvom, kajti on spada že v kategorijo obrtnikov in ima ondi svojo glavno zaslombo.

Biti mora mož bistre glave, nekoliko zmožen, kateremu je glavni smoter narodno gospodarstvo, ki je v tej stroki dobro izvežban, le tak pooblaščenec zamore dobro in temeljito na podlagi lastne skušnje zastopati. So sicer nekateri poslanci v deželnem zboru, ki se trudijo in jih je volja kmetu pomagati, toda malo številce, a potrebujejo iz pravega vira marsikakih navodov in pojasnil.

Že iz poslednje navedenega uzroka bi se morali kmetovalci potruditi, da bi na 16 odmenjenih jim de-

želnozborskih sedežev vsaj polovico pravih kmetovalcev vmetili; ostale sedeže pa naj bi že zavzemali zaslužni dosedanji ali novoizvoljeni poslanci, kateri naj bi jim veljali kot glavni govorniki in voditelji v njih postopanje. Po enakem načinu bi se dalo vsekako uspešneje delovati v prospah kmetijstva, nego se je izposlovalo do sedaj. Kviško tedaj o priliki vsi volilci kmetijskih občin, in pokažimo našo močatost, da s tem rešimo osodepolno našo zadačo in čast naše premile domovine.

Slovenske in slovanske vesti.

(Občni zbor družbe sv. Cirila in Metoda.) Dne 8. t. m. je imela družba sv. Cirila in Metoda svoj občni zbor v starodavnem Kranju. Vsprejem došlih zborovalcev na kolodvoru in v mestu je bil veličasten. Po sv. maši, katero je daroval dr. Perne v dekanijski cerkvi, je bilo zborovanje v čitalnici. Predsednik g. prof. Tomo Zupan je pozdravil zborovalce in omenjal, da praznuje družba svojo desetletnico in je v tem času prestala mnogo viharjev. O društvenem delovanju je poročal društveni tajnik g. Žlogar. Družba ima 11.115 udov in vzdržuje 13 zavodov. Njeno šolo v Trstu pohaja nad 300 otrok. Zaradi pomanjkanja prostorov je lani morala še odsloviti nad 70 oglašanih otrok, ki se bodo sedaj potujčili. Knjige družba ni izdala lani nobene, pač pa je razdelila nad 1300 knjig razne vsebine. Predsednik prof. Zupan izrazi svoje obžalovanje, da je odstopil za družbo zaslužni glavni blagajnik dr. Josip Vošnjak in pozivlje zbor, da mu izrazi zahvalo. Potem se je predsednik še spominjal umrlih članov. Blagajnik g. Koblar poročal je o društvenem stanju. Dohodkov je imela družba lani 15.940 gld. 42 kr., stroškov pa 14.643 gld. 14 kr. V vodstvo so bili izvoljeni: dr. Bleiweis vitez Trsteniški, dr. Ivan Dečko, Gregor Einspieler, dr. Ivan Svetina in Anton Žlogar; v nadzorništvo pa voljeni gg.: O. Dolenc, M. Malenšek, Fr. Povše, Fr. Ravnihar in Iv. Vrhovnik. V razsodništvo je izvoljen deželni blagajnik g. Dragotin Žagar. G. Globočnik je predlagal, da se pomnoži število vodstvenih članov, da bodo v vodstvu zastopane vse slovenske pokrajine, g. dr. Vilfan pa, naj bi se pravila premenila tako, da bi vsako podružnico pri glavni skupščini zastopal predsednik ali pa kak odbornik. Predsednik je obljubil, da se bode vodstvo oziralo na ta predloga in prihodnjemu zboru morda stavilo primerne nasvete. Na to se je zaključil občni zbor. Po zboru je bil še banket, pri katerem je bilo več navdušenih napitnic, zvečer so se pa razšli zborovalci in je tuje goste kranjsko prebivalstvo spremilo na kolodvor mej prižiganjem bengaličnega ognja. Starodavni Kranj je bil ta dan ves v zastavah in to zborovanje ostane vsem v prijetnem spominu.

(Državna podpora.) Poljedelsko ministerstvo je dovolilo kmetijski družbi kranjski 5050 gld. državne podpore za razne stroke poljedelstva, sadjarstva, živinoreje, ribarstva in čebelarje.

(Kranjska slovenska gimnazija) je letos izdala nemško izvestje. To je pač moralo užalostiti vsacega Slovenca in se tudi ne vjema z ministerskimi naredbami. Po ministerski naredbi ima poročilo namen, seznaniti občinstvo z delovanjem šole. Gimnazija je namenjena pač za Gorenjce in ti pa večinoma ne znajo nemški. Zatorej gimnazija tega namena doseči ne more. Mej 135 dijakov je le jeden nemški, a izvestje je nemško. Menda je gimnazijskemu ravnateljstvu jeden nemški dijak več vreden, kakor 134 slovenskih. Ministerska naredba pa tudi velevala, da mora biti poročilo pisano v učnem jeziku in ta je na kranjski gimnaziji slovenski, ne pa nemški.

(Deželna vinarska, sadjarska in poljedelska šola na Grmu.) Rok za vlaganje prošenj za ustanove in mesta plačujočih učencev na tej šoli je deželni odbor podaljšal do 1. oktobra t. l.

(Umrli) je v Krškem dr. Josip Krsnik. Pokojnik je bil izvrsten zdravnik, vrl rodoljub in nesebičen pospeševalec vseh narodnih stvari. Dr. J. Krsnik, ki je bil brat znanega slovenskega pisatelja Jankota Krsnika, je imel šele 42 let. Kako je bil priljubljen, pokazal je njegov sijajen pogreb. — Dne 6. t. m. je umrl v Mekinah vodja črnomaljskega okrajnega glavarstva, vladni tajnik Josip Rihar. Bil je izpolnil šele 38 let. Rihar je bil spreten uradnik in ni nikdar pozabil domačega rodú, kar je pri političnih uradnikih pač redka lastnost. — Dne 12. t. m. ob 3. uri popoldne je umrl po dolgotrajni mučni bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoče Martin Tomažič, rudarski tesar pri trbovljskem rudokopskem društvu. Bil je 45 let star in jako delaven mož, za kojim žaluje žena in čvetero nepreskrbljenih otrok.

(Obsojeni kapelani.) Pri črnomaljskem sodišču se je vršila dne 7. avgusta t. l. kazenska obravnava proti črnomaljskemu kapelanu Mihi Klemenčiču in metliškemu kapelanu Šešarku. Tožena sta bila zaradi žaljenja občinskega odbora črnomaljskega. To žaljenje sta zakrivila na katoliškem shodu v Črnomlji. Kapelan Klemenčič je bil obsojen na glôbo 30 gld., kapelan Šešarek pa na glôbo 15 gld. Kot olajševalno okolnost je upati, da se bosta gospoda poboljšala. — Dne 3. t. m. bil je na 30 gld. glôbe obsojen zaradi razžaljenja časti Peter Bohinjec, kapelan v Trnju na Notranjskem.

(Strah pred poslovenjenjem celovške gimnazije.) Koroški deželni šolski svet je izdal ukaz, da dijaki iz Zgorenje Koroške se ne smejo vzprejemati v celovško gimnazijo, ker je zaradi tega beljaška preslabo obiskana. To je pa vzbudilo velik strah med Celovčani. Potem bode namreč na celovski gimnaziji večina dijakov slovenskih. Jeli so misliti, da morda vlada misli gimnazijo v Celovcu posloveniti. Sklenil je mestni zbor že proti tem protest. Te dni je pa dež. šolski svet potolažil mestne očete, da se na poslovenjenje celovške gimnazije še ne misli. Ta strah nemških Celovčanov nam pa naravnost kaže, da je na celovski gimnaziji toliko Slovencev, da bomo morali zahtevati v kratkem slovenske paralele.

(Razmere v celovski škofiji) osvetljuje ta-le dogodek: Škof Kahn je premestil farnega oskrbnika gospoda Josipa Svatona iz Št. Jurja pod Dobračem v Št. Mohor, ter na njegovo mesto postavil dosedanjšega šentmohorskega kaplana Schmidta, ki čisto nič slovenski ne zna. Kaj je bil gospod Josip Svaton šentjurškim faranom, to priča najbolje nasprotniški glas. Celovške „Freie Stimmen“ so priobčile ta-le dopis: „Št. Jurij v Ziljski dolini, 20. julija. Danes se je mnogoimenovani slovenski agitator, farni provizor Josip Svaton, vsled poziva višjih sil, poslovil od naše prijazne gorske vasi, ker bo v bodoče pastiroval v Št. Mohorju. O njegovem slovesu pozabimo radi vse njegove napore zoper nemštvo in mir. Danes le vidimo, da se loči od nas človekoljub. Kjer je bilo treba siromakom in bednim pomoči, podpirati bolnike, tolažiti žalostne, tam gospod Svaton gotovo ni bil nikdar zadnj. Kako si je znal pridobiti ljubezen svojih faranov, to so pokazale solze pri slovesu. Kličemo mu še jedenkrat z Bogom in želimo samo, da bi postal kmalu jednih mislij z nemškimi srci vrlih Šmohorčanov.“ — Ta dopis priča, da je bil gospod Svaton vzgleden duhovnik, a vendar je moral v pregnanstvo, ker je naroden mož, ker je deloval tudi za narodne koristi svojih faranov. Da bi pa tudi v tem oziru spolnjeval svojo dolžnost, to ni prijalo nemškemu škofu dr. Kahnu in njegovemu nemškemu kancelarju Elslerju. Da bo ljudstvo, da bo vera trpela, ako se bodo verske resnice razlagale v nemškem jeziku, to se menda v Celovcu več ne upošteva. Škof je novemu nemškemu provizorju v slovenski fari dovolil, da sme prva dva meseca (!) nemški pridigovati in ko so bili farani pri njem in zatrjevali, da velika večina prebivalstva ne zna nemški, da nihče ne bo hodil v cerkev, je škof v neskončni svoji modrosti rekel: „naj provizor meša nemščino s slovenščino, ljudje ga bodo že razumeli. Na šentjurčane je to naredilo obupen utis. Zato so izjavili, da si svojih pravic ne dajo kratiti in da bodo rajši šli po luteranskega pastorja, kakor da bi poslušali nemške pridige. Mi ta faktum konstatujemo. Kdo je kriv, če slovensko občinstvo mora na tak način pokazati, da ne dá s seboj tako ravnati, kakor je škof začel.

(Antonu Krempelju v spomin) se je slovesno odkril primeren spomenik v nedeljo dne 11. t. m. Izdelal ga je ljubljanski kamnosek g. Toman in se je postavil pri Mali Nedelji zraven cerkve. Malonedeljski in ljuto-

merski ter drugi rodoljubi so ga postavili možu, ki si je pridobil velikih zaslug za probudo slovenskega naroda. Rodil se je Krempelj l. 1790 v Črešnjevcih pri Radgoni, se šolal v Mariboru in Gradcu, kjer je bil l. 1815 posvečen v duhovnika. Kot kaplan in župnik pri sv. Lorenecu in Mali Nedelji je Krempelj vzbujal slovensko ljudstvo s primernimi spisi. Zadnja in najlepša njegova knjiga, ki je izšla še le po njegovi smrti, je „Dogodivščine štajerske zemlje“, z lepimi podobami in pesmicami. Umril je Krempelj l. 1844 pri Mali Nedelji. Da je malonedeljska okolica v narodnem oziru tako probujena, je najbolj zasluga vrlega buditelja. Slava njegovemu spominu!

(Slovenski trg.) V Pilštajnu na Štajerskem imajo vsi trgovci in gostilničarji izključno slovenske napise. Zadnji čas je še šola dobila slovenski napis. Da bi pač trgovci po slovenskih mestih posnemali Pilštajnca.

(Nemška sodba o slovenskih šolskih razmerah) „Grazer Volksblatt“ piše: Na Goriškem, koder je izmej 213.862 domačih prebivalcev le 2195 ali 1 odstotek Nemcev, od ostalih pa dve tretjini Slovencev in jedna tretjina Italijanov, vzdržuje država nemške gimnazije in nemško realko, mej tem ko Slovenci nimajo nobenega takega zavoda. Kaj pomeni nemški zavod v taki deželi, kjer ni takorekoč nič Nemcev, je razvidno iz „vspehov“, katere nam podaja gimnazija. Država mora plačevati vsako leto 32.000 gld. brez pokojnine, kar znaša v osmih letih 256.000 gld. Za to svoto se je toliko doseglo, da je od 50 ali 60 učencev, ki so vstopili 15. septembra 1886 v prvi gimnazijski razred, le jeden došel do osmega razreda. Vsi drugi so izostali, ne da bi dosegli svoj namen. Skupno je bilo letos v osmem razredu 26 učencev, od teh je bilo 15 Slovencev in 11 Italijanov, torej niti jeden Nемец. Od omenjenih 26 učencev se jih je oglasilo le 18 za zrelostni izpit, toda še od teh morajo 4 ponoviti skušnjo po počitnicah. O kaki odliki ni niti govoriti. Vsak teh abiturijentov stane državo okroglih 18.000 gld. Ako pomislimo, da šteje zavod nekaj nad 400 učencev, tedaj vidimo, da sta le dva odstotka dosegla svoj učni namen. Razumevno je, da so stariši, ki morajo toliko žrtvovati za svoje sinove, s tem vspehom jako nezadovoljni ter se pritožujejo nad profesorji. Toda temu niso krivi profesorji, ampak le učna metoda. Na vsem Primorskem, koder je po zadnjem ljudskem štetju 348.340 Slovencev in Hrvatov, 294.880 Italijanov in le 15.206 Nemcev, vzdržuje država tri nemške gimnazije z doneskom 91.000 gld., dve nemški realki z doneskom 56.000 gld. in tri nemške ljudske šole z doneskom 52.000 gld. K temu je še vpoštevati 4000 gld., katere izdava država za nagrade učiteljem za nemški jezikovni pouk. Vse te nemške šole na Primorskem stanejo državo okroglih 203.000 gld. — Poleg teh pa še vzdržuje ljudsko šolo za mornarje, za katero mora država donošati poleg drugih podpor 21.000 gld. Za 15.206 Nemcev potroši država torej nad 224.000 gld. ali 15 gld. za jednega Nemca na leto. Za Italijane se vzdržuje jedna gimnazija in jedna obrtna šola, za Slovence in Hrvate pa — nič! Ako pa ti zahtevajo tako skromno malenkost za svoje kulturne potrebe, kakor se je zgodilo pri celjski gimnaziji, tedaj

začne vreti mej Nemci, kakor bi se jim godila Bog vé kaka krivica! 1500 gld. za 400.000 štajerskih Slovencev, nasprotno pa 224.000 gld. za — 15.000 Nemcev na Primorskem. Na Primorskem odpade na jednega Nemca 15 gld., na Štajerskem pa na jednega Slovenca cele tri osmine krajcarja! Številke dokazujejo!

(Slovenska šola v Gorici.) Mestni zbor goriški še ni nehal delovati proti slovenski šoli. Sedaj, ko vidi, da s pritožbami nič ne opravi, je pa poskusil na drug način. Za slovensko šolo je odločil slabe prostore bivše deželno-brambovske vojašnice. To poslopje je pa že zunaj mesta in bi morali slovenski otroci iz mesta po slabem potu hoditi daleč v šolo. Namen je jasen. Radi bi namreč, da bi bila slovenska šola slabo obiskana.

(Vrl novinec.) „Primorec“ piše: „V Trziču na Primorskem se je po vojaškem naboru prebrala prisega zbranim novincem le v italijanskem jeziku, dasi je bilo tam tudi več Slovencev, ki so pa le malo ali nič razumeli, na kaj in zakaj jim je priseči. (Lepe razmere!) Zato moramo pohvaliti mladeniča Pahorja iz Jamelj, da ni hotel priseči in je zahteval, naj mu berejo prisego v jeziku, katerega razume. Pa, oj nesreče! nikogar ni tu, da bi znal slovenski brati. Zato iščejo po mestu kakega Slovenca, slučajno pa dobé in pripeljejo v dvorano očeta istega mladeniča. Nič ni pomagala jezica nekaterih, ki so javno pitali Slovence s „porchi schiavi“. Konečno se je tudi v Trziču prisegala zvestoba in udanost cesarju v slovenskem jeziku.“

(Grof Fran Coronini) je odložil državno poslanstvo, ker je spoznal, da ne more ustrezati vsem svojim volilcem. Povod temu, da je odložil poslanstvo, je zlasti to, da je njegov klub bil sklenil glasovati proti celjski gimnaziji, dočim je bil on zanjo. Grof Coronini je bil sicer Italijan, pa dober Avstrijec in pravičen mož,

samo da je zadnja samoitalijanska stranka malo preveč nanj pritiskala. Prejšnja leta je celo zagovarjal slov. zahteve v državnem zboru in zaradi tega so mu Slovenci pri volitvi tudi vselej dali svoje glasove. Odstop Coroninija bodo pa Italijani še čutili, kajti v njem so imeli dobrega zagovornika v višjih krogih. Vedno je grof zagotavljal, da so Italijani dobri Avstrijci. Sedaj ko Italijani zgube njega, jih bodo na Dunaju že bolje spoznali. Italijanski časopisi sedaj grozno napadajo Coroninija v zahvalo, da jih je vedno zagovarjal.

(Gimnazija v Tešinu.) Vlada bode baje v budget za bodoče leto postavila v proračun neki znesek kot državno podporo za poljsko gimnazijo, ki se osnuje v Tešinu.

(Shod nemadjarских narodnostij.) Več rumunskih, srbskih in slovanskih politikov se je bilo sešlo v Budimpešti, da se sporazumijo o skupnem programu. Sešlo se je bilo toliko zborovalcev, da niso mogli dobiti zadosti velicega prostora. Vsi so se izrekli, da sedanji narodnostni zakon na Ogerskem ni povse pravičen, a vendar hočejo se potegovati za to, da se izvaja. Poganjali se bodo za občno, jednako in tajno volilno pravico, ter za društveno in zborovalno svobodo. Ugovarjali bodo pa vedno temu, da bi Ogerska bila madjarska država, ker večina prebivalstva ni madjarska. Ker so za versko svobodo, hočejo delovati za odpravo cerkveno-političnih zakonov. Svoje težnje so sklenili zbrani v posebni spomenici sporočiti cesarju. Nemci se shoda niso udeležili. Madjari so se jezili, da se je sklical ta shod. Posebno so se spodtikali nad tem, da se je v oklicu govorilo o nemadjarских narodih na Ogerskem, dočim po njih mnenju na Ogerskem biva le jeden, to je madjarski narod in je vsak Oger dolžen madjarski znati. Kakor se pa kaže, se ta madjarska želja tako hitro ne izpolni.

Razne vesti.

(Strela) je dne 5. t. m. zjutraj okolo 7. ure zjutraj na Bizoviku ubila posestnico in perico po domače Leben, ko je s svojima dvema hčerama peljala perilo v Ljubljano. Žena je bila takoj mrtva, hčeri pa sta bili sicer omamljeni, vendar sta ostali nepoškodovani in sta kmalu zopet prišli k zavesti. — Dne 3. t. m. popoldne ob 4. uri je strela udarila v kozolec Matije Jerasa iz Šmartna št. 23. Kozolec je bil dolg sedem štantov, žita je bilo v njem pet štantov. Pogorel je popolnoma do tal. Škoda znaša 240 gld. Lastnik ni bil zavarovan. Tisti dan je tudi po Mednem in Staniščah toča hudo zbila. — Gotovi smrti srečno utekli so dne 3. avgusta trije zidarji v Mengšu. Delali so na cerkvenem stolpu. Ko je nastal vihar in je jelo grmeti in bliskati se, pobrali so kopita in hitro bežali s stolpa. Na svojo srečo. Komaj so bili prišli k tlom, udarila je strela v stolp, in sicer s toliko silo, da je omamila vse tri bežeče zidarje. Da so se možje le za par trenutkov dlje zamudili na stolpu, bi danes ležali že v hladni zemlji. — V Lukavcu na Hrvatskem je mej hudo nevihta treščilo v hišo kmeta Kovačiča. Strela je ubila v hiši mlado ženo, jednega otroka in deklo ter staro ženo, ki je bila v kleti. Hiša pa je začela goreti. Sosedje so prihiteli na pomoč in res pogasili ogenj — a z mlekomo! Mej prebivalstvom je namreč razširjena vraža, da se ogenj,

ki ga zaneti strela, pogasi le z mlekomo. Ker so kmetice ravno pomolzle svoje krave, so prihiteli s polnimi čubri in gasile z mlekomo. — Strela je ubila blizu Lahovč na polju ženo posestnika Lovrenca Zavrla iz Lahovč. Bila je dne 3. t. m. ob 4. uri s svojim možem in triletnim sinkom na polju, ko je nastala nevihta. Treščilo je v skupino in je bila Marija Zavrl takoj mrtva, mož pa je bil le omamljen in se je kmalu zavedel. Otroek je ostal nepoškodovan. Strela je ubila tudi v voz upreženega vola. — Hude nevihte so bile v začetku tega meseca tudi na Goriškem. V Ogleju je strela vnela tri hleve. V Gorici je treščilo v železno ograjo palače Ritterjeve, ko je baron ravno sedel pri oknu. Strela je razdrobila dva kapitela in zmetala železne kosce po 15 metrov daleč. Baron je bil nekoliko sekund omamljen, sicer pa ni trpel škode na telesu. — Dne 5. avgusta je treščilo v hlev Janeza Šantelja v Goričah pri Hrenovicah. Nastal je ogenj, ki je uničil Šanteljevo hišo in gospodarsko poslopje. Ljudje so prihiteli na pomoč in omejili ogenj na rečena poslopja. Za prizadeta posestnika je ta udarec toliko hujši, ker sta že leta 1889. pogorela in si komaj poslopja popravila.

(Ljubljansko barje.) Zaradi umne izboljšave ljubljanskega barja se bode še letos sešla enketa zastopnikov vseh interesovanih faktorjev. Izreči ji bode na pod-

stavi dolgoletnih domačih izkušenj, zlasti pa temeljitih preiskav dr. Er. Sitenskega, profesorja višje poljedelske šole v Taboru, svoje mnenje, oziroma staviti konkretne predloge za končno rešitev barskega vprašanja. Prof. Sitensky je prepotoval celo ljubljansko barje in je natančno proučil. Preiskal je šoto, spodnja tla, kamenje in zemljo. Svoje študije je popisal v posebnem poročilu, ki je jako zanimivo in nadebudno. Zato hočemo nekoliko priobčiti iz njega, nadejaje se, da se bode vsakemu barjanu in Ljubljancu, ko bode čital naslednje vrstice, oveselilo srce. Že sto let so deželna in državna oblastva pozorna na ljubljansko barje. Narava sama ga je že tekom časa preobrazila, in je ponekod storila bolj pristopno k obdelovanju. Zboljšanje njegovo ni nikakor tako težko, kakor kje drugje, četudi je veliko, ker šota je dobra in površje sposobno za izboljšavo; tudi je dovolj rudninskih in gnojilnih snovij. Barje ni pregloboko, le tu in tam je bolj grezasto. V spodnjih plasteh je zelo razkrojeno in polno dušika. O tem se lahko prepriča vsakdor po bujni rašči mnogih, ne pregloboko segajočih dreves, na primer smrek. Prof. Sitensky je videl na stotine barij v severni in srednji Evropi, ali on pravi, da je javeljne, katero drugo, ki bi bilo pripravnejše za obdelovanje kakor naše. Obilo naplavljeni apneni svišč po Ljubljani in nje dotokih je dragocena tvarina. Dober material ob robu barja so tudi kamenene razpadline z obližnjih gričev, prhlenina od premogovega skrilavca, apno južnih holmov. Najpomembnejše, najizdatnejše in najcenejše gnojilo pa bi bile mestne fekalije, katere sedaj spuščajo v Ljubljano ali jih drugače tratijo. Le-te naj bi izvažali iz javnih zavodov: bolnic, vojašnic, šol itd. na močvirje. Le nevednost ljudi v barskih razmerah je kriva, da ni že zdavnej barje postalo najrodovitnejše polje. Seveda so obdelavi nasprotno poplave. Zato bode treba vodno vprašanje natančno proučiti, sosebno vse razmere in tokove podzemeljskih vod. Zlasti bode previdno ravnati, da se podtalna voda ne spravi v prenizko lego, ker s tem bi se ponesrečilo vse delo. Koder je dosti naplavine, zlasti peščene, je smeti poglobočiti, drugod ne. Poglobitev vodnega površja bi znašala komaj več nego 80 cm., ako ne bi povsod prekrila barje. Za prekritje bi se lahko dobilo dovolj peska s trebljenjem Ljubljane in nje dotokov. Ta pesek bi bil tudi jako dober za mešanje z drugimi snovmi iz spodnjih plastij in bi zlasti ugajal nekaterim sadežem. Ljubljansko barje, ki je največje v Avstriji, bode gotovo še kdaj preobilen vir domačega blagostanja, ako se vsi odločilni činitelji resno poprimejo dela in zasnujejo posebno umno zboljšanje, kakoršno nasvetuje prof. Sisensky.

(Tatvina.) Zaprli so dne 8. t. m. hišino gostilničarja Avgusta Weixela na Sv. Jakoba trgu Alžijo To mazin, ki je gospodarju več stvarij pokradla.

(Nezgodbe.) Na plavži v Železnih se je ponesrečil dne 31. junija delavec F. Kunstelj. Nekaj je eksplodiralo in vrglo moža z zida tako, da si je zlomil vrat. — Dne 3. t. m. se je peljal kmet Jožef Kocijan iz Rebra pri Dobrunjah z ženo domu iz Ljubljane. Pri dolenski mitnici se splašil konj, polomil je voz in ženo poškodoval. Konj sam se je hudo poškodoval na glavi. — V ribniku rakovniške graščine našli so dne 2. t. m. mrtvega delavca Karola Simčiča. Kakor dokazuje trnek, ko ga je imel v roki, pal je vodo, ko je ribe lovil. — Utonil je v Savi čevljarji mojster v Radečah J. Dolinar, oče 7 otrok, in sicer pri kopanju. Truplo se je našlo dva dni potem na brodu pri Sevnici. — Dne 7. avgusta t. l. se je Lovrenc Kožuh iz Zabukovja peljal pijan iz Sevnice proti Planini in je z voza padel. Precej je umrl, ker mu je kolo čez glavo šlo. Zapustil je ženo in otroke. — Kmetski sin Janez Macele iz Topolovega vrha je neprevidno ravnal s samokresom, ki se mu je sprožil. Kroglja mu je obtičala

v prsih. Pripeljali so ga v bolnico usmiljenih bratov v Novemestu, kjer je pa hitro umrl. — Dne 6. t. m. je v Bohinjski Bistrici bivajoči Fran Goričnik, ki je letos zvršil peti razred gimnazije, šel nabirat planink na Črno prst. Tretji dan potem so ga našli mrtvega. Pal je bil čez neko pečino in bil je najbrž takoj mrtev.

(Za zakotne pisarje) prišli so hudi časi. Ni še dolgo tega, kar je prišel pod ključ zaradi hudodelstva goljufije znani zakotni pisar Loboda, že je doletela jednaka osoda njegovega tovariša Hugona Petza, ki je bil nekak „špecialist“ v sodnih zadevah. Na zahtevo deželne sodišča bil je Petz aretovan in deželnemu sodišču izročen. Tudi znani zakotni pisar Aleksander Grafnetter bil je policijsko obsojen na 48 ur zapora. Grafnetter bavil se je zadnji čas skoraj izključno s prošnjami za podporo vsled potresa, posel bil se je tembolj izplačal, ker je Grafnetter imel sploh razmerno jako visoke tarife.

(Umori.) Čevljarji mojster Guker v Budimpešti je bil svoj čas kaj imovit. Po trideset pomagačev je delovalo v njegovi delavnici, a mož je zapravljaval obilne dohodke in prišel napoled „na kant“. Te dni je bilo plačati stanarino. Guker je vedel, da ne more dobiti potrebnega denarja, da mu sploh ni pomoči. Da naredi konec, je s kuhinjskim nožem zaklal svojo ženo, ki je bila v drugem stanu, petero svojih otrok in naposled sam sebe ranil tako, da ne bo okreval. — Lahkoživa Ana Porte, imenovana „Nana“ v Parizu, je zbežala pred svojim ljubimcem k nekemu siromašnemu grofu Angueville de Baumont, kateri je stanoval pri njeni prijateljici. Ljubimec je hitel za njo. Grof mu je hotel zabraniti vstop, a mož mu je glavo odrezal, skočil k svoji ljubimki, jo ustrelil z dvema strelji iz revolverja in naposled sam sebe usmrtil. — V Astrahanu je ustrelil preiskovalni sodnik Černjakov iz revolverja na prokuratorja astrahanskega okrajnega sodišča Bistrova in ga težko ranil v glavo. Napadalca so zaprli. Uzrok napadu je neznan.

(Smrt vsled užitih gob) je našel 63letni oženjeni posestnik Kleindienst iz Predtrga v radovljiškem okraju. Nabral je gob v občinskem gozdu in jih jedel skupno z rodbino. Pozneje je zavžil še ostale gobe. Proti jutru je začel stokati, a zdravniška pomoč je prišla prepozno. Umrl je še isti dan.

(Sneg.) V nekaterih krajih na Koroškem je v začetku tega meseca vse gorovje skoro do ravnine pobelil sneg.

(Trtna uš) se je uradno konstatovala v občini Kamensčak v ljutomerskem okraju.

(Krokodil v Kolpi.) Dozdaj je bilo znano da krokodili žive v južnih krajih, da jih je n. pr. prav mnogo v Nilu itd. Da bi pa skromna hrvaška Kolpa prišla do te časti, da bi se v njej kobalil pravi pravcati afriški krokodil, o tem pač nikdo ni sanjal. In vender se je te dni kopal v Kolpi krokodil iz žarne Afrike. Pobegnil je namreč predzadnjo nedeljo ponoči iz zverinjaka na Zrinjskem trgu v Karlovcu mali krokodil in jo ubrisal naravnost v Kolpo, kjer so ga našli v ponedeljek dečaki, ki so ribe lovili. Zdaj se bode tudi Kolpa smela ponašati s tem, da se je v njej kopal tako nenavaden gost.

(Volkovi v Slavoniji.) Kmeta Jurija Ferenčevića iz Grabarja je napadel volk, ko se je vračal iz gozda. Konji so se splašili in kmet je padel vsled tega na tla, v tem hipu po js skočil volk nanj in mu izrgal kos čeljusti. Malo prej je tudi neko žensko napadel volk in jo na glavi težko poškodoval. Oba ranjenca so odvedli v Pasteurjev zavod v Budimpešto ker se sumi, da je bil volk stekel. V Goričici so volkovi raztrgali 20 glav živine in v Grabarji 5 konj.

(Pogreznjen molo.) Dne 25 julija se je pogreznil velik del novega pomola pri Sabi v Trstu. Bilo je okolu 11. ure zvečer, ko se je čulo čudno ropotanje in kmalu potem se je pogreznil nad 100 metrov dolg del novega pomola, tako da je ostal le kakih 10 metrov dolg ko-

nec. Ponesrečil ni nikdo. Komaj četrť ure poprej pa je na pomolu bila neka rodbina, ki se je tam izkrčala, vračajoča se od izleta. Pričela se je preiskava. Škoda se ceni na 70.000 gld.

Stroji in mali obrt.

Sedaj so nekateri narodno-gospodarski politiki prišli na to, da bi se malemu obrtniku dalo pomagati s stroji. V ta namen se delajo najrazličnejši stroji in motorji in po časopisih priporočajo in razstavljajo po raznih razstavah. Ti stroji pa največ niso po ceni. Treba je torej že precejšnjega kapitala, kdor se jih hoče omisliti.

Poleg tega je malo upanja, da bi že ti stroji mogli varovati malega obrtnika pod konkurenco velicega kapitala. Velik fabrikant pa z večjim denarjem napravi še boljše stroje. Če bi pa ta ali oni mali obrtnik si zares napravil sam stroje, da bi konkuriral s fabrikantom, bi pa že prenehal biti mali obrtnik, postal bi velik podjetnik.

Večina malih obrtnikov pa ne more omisliti si strojev, ker nima denarja in ti bi pa še potem imeli boriti se ne le s konkurenco tovarnarjev, temveč tudi s konkurenco tistih manjših obrtnikov, ki imajo stroje.

Sploh bi pa po našem mnenju s stroji malemu obrtniku ne bilo pomagano, ako bi jih napravili vsi mali obrtniki. Kmalu bi se pokazalo, da bi preveč blaga izdelali in ga ne mogli prodati. Cena blagu bi se potem šele tako znižala, da bi ne bilo prav nobenega zaslužka. Tudi bi več pomočnikov prišlo ob delo, ako bi mnogo delali s stroji. Kar sedaj dela 10 delavcev, bi potem jeden, ali pa še manj. Mojstre bi to pač manj stalo, a zato pa devet ljudij pride ob delo. S tem se bi torej le pomnožil proletarijat. To bi pa naposled ne občutili le tisti, ki

bi bili brez dela, temveč tudi obrtniki, ker bi zgubili več konzumentov. Človek, ki ničesa ne zasluži, tudi ničesa kupiti ne more, naj bode še tako po ceni.

Iz povedanega je pač vidno, da se s stroji mali obrt na dá rešiti, naj še tako pišejo o koristnosti strojev manšterski listi. Treba je torej drugih sredstev, ako se hoče mala obrt obdržati. Na jedni strani je pač potrebno, da se mala obrt povzdigne nekako na višjo, rekli bi umetniško stopinjo, da je ne bode moč posnemati s strojem. Ročno delo se da pripraviti do veliko večje popolnosti, nego delo na strojih.

Treba je pa tudi gojiti okus občinstva za ročno delo obrta, da bode znala jo ravno tako ceniti, kakor zna ceniti ročno delo v pravi umetnji. Koliko dražje se plača ročno narejena slika, nego pa napravljena z oljnatobarvanim tiskom.

Potem je pa potrebno, da se z umno zakonodajo varuje mala obrt proti velikemu kapitalu. In baš v tem oziru je zakonodaja jako pomanjkljiva. Sedanji obrtni red ima v tem oziru nekatere dobre določbe, a jim so pridejane izjeme, ki jih delajo popolnoma iluzorične. Ko se je delal, so gospode državne poslance vodili popolnoma napačni nazori. Mislili so menda, da bo treba malo obrt varovati proti neizkušenim mojstrom-skazam, ne pa proti veliki obrtniji. Zaradi tega ta obrtni red ni nič koristil, temveč le še škodoval.

Obrtne raznoterosti.

(Iz ribniške doline) se piše: Po Dolenjskem in morebiti tudi drugod klatijo se židje, ki po hišah ponujajo skrajno ničvredno milo. In kako predrzni so ti krivonosci! Prigodilo se je v nas, da je nekoji teh židov lastnico neke male prodajalne s pestjo napadel, ker mu ni hotela mila odkupiti. Pozor torej! Naj jim slednji takoj odločno pokaže vrata in tembolj, ker se njih milo po kakovosti niti našemu najslabšemu navadnemu milu primerjati ne dá.

(Koliko se popije piva na svetu?) V letu 1894. je bilo na celem svetu 44.531 odprtih pivovaren (mnogo jih namreč stoji), ki so zvarile iz 64.471.058 meterskih centov sladja in 862.881 meterskih centov hmelja 207.361.258 hektolitrov piva. Davek, kojega so plačali pivovarji pri varjenju, je znašal 308.089.085 goldinarjev avstrijske veljave in drugi davki, s kojimi je obloženo pivo, kakor deželne in občinske doklade itd., so znašali

okolu 230 milijonov goldinarjev, skupaj torej blizu 540 milijonov goldinarjev avstrijske veljave. Primerno največ piva se popije na Bavarskem, kjer pride na osobo 282 l., najmanje pa menda v Indiji, kjer pride še le na sto oseb 3 litre na leto. Na celem svetu zavzije povprečno jedna oseba blizu 14 litrov. Kakor se iz omenjenega razvidi, je potrebno za jeden hektoliter piva povprečno 31 kilogramov sladja in 41 dekagramov hmelja.

(Železniška kolesa od papirja.) Nič manj kakor 12.000 tacih koles naredi slednje leto znana Pulmannova tovarna v Ameriki. Vsi vagoni prvega razreda te tvrdke imajo kolesa od papirja. Papir se razreže na okrogle kolobarje, polima in stisne z hidravličnimi stiskalnicami. Na obeh straneh se prideneta jekleni plošči in to se dobro vkupe zbije s klini. Taka kolesa jako gladko teko. Obrabijo se pa tudi ne tako hitro, kakor bi kdo mislil, kajti poprej prevozijo na milijon kilometrov.

Socijalno vprašanje pred sodiščem.

Na Dunaju bila je nedavno obravnava, ki je odprla globoko pogled v slabe strani našega socijalnega reda. Na zatožni klopi je bila kravatna šivilja Henrika Wundmann, zatožena, da je ukradla za šestdeset krajcarjev blaga. Ovadila jo je bila njena delodajalka. Zatoženka ni dejanja tajila, a naslikala je žalostno svoje socijalno stanje. Pri dvanajstih ovratnicah (kravatah) zasluži le 9 kr. Da od tega zaslužka skoro ni mogoče živeti, je jasno. Ona pa ima še bolnega moža in bolnega otroka. Sodniku in poslušajočemu občinstvu se je omečilo srce, ko so slišali strašno revščino. Sodnik je prvič obravnavo preložil, da poizve, če je vse, kar je zatoženka povedala, resnično.

Poizvedbe so pokazale popolno resnico in sodnik je zatoženko oprostil, ker je ukrala le vsled nepremagljive sile. Vročil jej je pa še 200 gld., katere je zanjo nabral mej prijatelji. Toda to še ni vse. Razni dunajski časopisi so toliko nabrali, da je dobila tisti dan blizu 1000 gld.; samo „Neue Freie Presse“ je nabrala na 400 gld.

Človeška dobrotelost se je tukaj dobro obnesla in revni delavki je pomagano. Sedaj si hoče napraviti svojo prodajalnico in s pridnostjo in varčnostjo si bode že pomagala v življenji. S tem je pa še le jedini pomagano, na stotine drugih pa živi v blizu enakem položaji in si ne more pomagati. Vsaj je dovolj žalostno že v tem slučaju, da je pomoč prišla še le v sodni dvorani. Ta obravnava je pa pokazala, kako dere kapital v večjih, zlasti industrijskih mestih, delavce. Naravno je, da tak položaj tira delavce v roke socijalnih demokratov in se vedno množi število tistih, ki v obupnosti na nič družega ne mislijo, kakor kako bi s silo

preobrnilo socijalni red. Vsi ti ljudje od sedanjih socijalnih uredb nimajo družega, kakor trpljenje.

Državnikom in narodnim zastopnikom naj bi taki slučajji bili za opomin, da se resno lotijo zboljšanja stanja nižjih stanov. Nekoliko se je že v tem oziru storilo, a to še ne zadošča. Delo, ki se je začelo z zavarovanjem delavcev, se more nadaljevati.

Misel, da se delavcu določi neka najnižja delavska plača, ni nova, toda dosedaj se še ni upeljala v življenje. Stvar tudi ni lahka, kajti pritožujejo se tovarnarji, da zaradi prevelike konkurence ne zmorejo večjih mezd. Nekoliko je pač resnice v tem, a povsem gotovo ni. Na Angleškem so delavci bolje plačani nego drugod v Evropi, a vendar angleško blago se povsod izpodriva po vseh svetovnih trgoviščih. Če je delavec bolje plačan, ima bolj hrano, zatorej ložja dela in več naredi. Pa tudi v svoji stroki se bolje izobrazijo in njegovi izdelki so boljši. Da je Relaux bil izrekel tako neugodno sodbo o nemških izdelkih na razstavi v Filadelfiji, da so po ceni in za nič, je pač mnogo krivo, ker se delavci primerno ne plačujejo.

Take socijalne razmere, kakor so sedaj v mnogih krajih mej delavci, uplivajo tudi močno na zdravstvene razmere. Izreja otrok v taci rodbinah ne more biti dobra, zato ni pričakovati zdravega zaroda. Slab rod pa ne bode mogel vztrajati v sedanjih svetovnih borbi za obstavek. Sedanje izžemanje delavca se more ostro maščevati nad prihodnjimi rodovi. Posebno razne nalezljive bolezni se kaj rade razširjajo mej sestradanimi ljudmi. Zato je dolžnost vlade in zakonodaje, da obračajo vso pozornost položaju nižjih stanov in to dokler je še čas. Sedaj imajo še moč za to v rokah, a gorje ko bi se jim izmuznila.

Delavske raznoterosti.

(Novo društvo.) V Ljubljani se je ustanovilo „Strokovno društvo mizarskih pomočnikov za Kranjsko“, ki ima namen pospeševati duševne in gmotne interese članov. Z verskimi in političnimi vprašanji se društvo ne bode pečalo.

Loterijske srečke.

Gradec, dne 10. avgusta: 75, 73, 34, 28, 25.
Trst, dne 3. avgusta: 17, 78, 81, 84, 62.
Dunaj, dne 10. avgusta: 57, 24, 84, 88, 81.

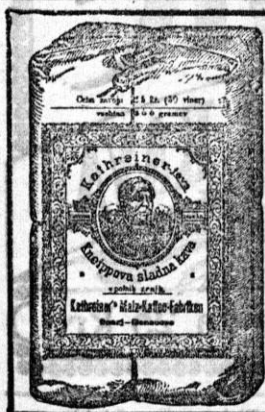
Tržne cene v Ljubljani

14. avgusta t. l.

	gl. kr.		gl. kr.
Pšenica, hktl.	7 40	Špeh povojen, kgr.	64
Rež, „	6 20	Surovo maslo, „	75
Ječmen, „	6 20	Jajce, jedno	2½
Oves, „	7 —	Mleko, liter	10
Ajda, „	6 60	Goveje meso, kgr.	64
Proso, „	9 —	Telečje „	62
Koruza, „	7 50	Svinjsko „	66
Krompir, „	3 —	Koštrunovo „	38
Leča, „	12 —	Pišanec „	35
Grah, „	10 —	Golob „	16
Fižol, „	12 —	Seno, 100 kilo	170
Maslo, kgr.	94	Slama, „	196
Mast, „	66	Drva trda, 4 metr.	7 40
Špeh svež „	58	„ mehka, 4 „	5 —

Vsem onim, ki so meni dajali bučele v pašo, naznanjam, da je visoki deželni odbor ukrep županstva v Gorenji Šiški, glasom katerega bi se moralo od vsakega panja plačevati po 10 kr. v občinsko blagajno — razveljavil.

J. Kinšič.

Pozor!

Svarilo!

Varujte se,

da ne bote opeharjeni pri nakupu sladne kave. Dobičkazeljni ljudje še vedno ponarejajo Kathreinerjevo kavo, zato ne jemljite drugih ko bele izvirne zavoje z napisom

„Kathreiner“.

Kathreiner-Kneippova sladna kava je edina zdrava in okusna primes k bobovi kavi, natorni pridelek v celih zrnih; vsaka škodljiva primes je izključena.

Vizitnice
priporoča „Národna Tiskarna“.

Dobiva se najceneje v podpisani lekarni, ako se naroča
po pošti.

Najboljše kakovosti, blagodejen, oživljajoč, krepljen in zlasti sredstvo za vabujanje teka je

Marijacejski likêr

1 steklenica 20 kr., 6 steklenic 1 gld.
3 ducate steklenic 4 gld. 80 kr.

Nadalje za želodec:

Kapljice za želodec. — Steklenica 20 kr., 6 steklenic 1 gld. 3 tuct. 4 gld. 80 kr.

Odvajalne ali čistilne kroglijice čistijo želodec pri zabasanji, skaženem želodci. — Skatulja 21 kr., jeden zavojček s 6 škatuljami velja 1 gld. 5 kr.

Za prsa:

Zeliščeni sok ali prsni sirop za odrasčene in otroke; raztvorja sliz in lajša bolečine, n. pr. pri kašlju. — Steklenica 56 kr., 6 steklenic 2 gld. 50 kr.

Za trganje:

Protinski ovet (Gichtgeist) lajša in preganja bolečine v križu, nogah in rokah. — Steklenica 50 kr., 6 steklenic 2 gld. 25 kr.

Vsa ta našeta in vsa druga zdravilna sredstva se dobivajo v

lekarni

Ubalda pl. Trnkóczy-ja

v Ljubljani zraven rotovža

in se vsak dan s prvo pošto razpošiljajo. (14—31)

Peregrin Kajzelj

Stari trg št. 13 (2—16)

priporočam slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini svojo bogato zalogo

lestencev, oljnatih podob, zrcal,

kakor tudi vse v njegovo stroko spadajoče predmete na pr. stekleno, porcelanasto belo in rujavo prsteno blago, raznovrstne svetilnice viseče in stoječe,

Hermanove bliskovne svetilnice in prave kroglijaste cilindre „Patent Marian“, katere imam samo jaz v zalogi za Kranjsko.

Prevezem tudi vsa steklarska dela pri stavbah ter jamčim za solidno in točno postrežbo.

Est sedemestile za bobove kavo se priporoča (za zdravnikih čimkva, otrokoma in bolnikoma) | Najkakovnejša, edina zdravna in ob enostojnejša vrsta k bobovih kava

KATHREINER.

KNEIPPOVA SLADNA KAVA.

CASTNI DIPLOM 1891-1894 8 ZLATIH KOLAJN

Najčistejši prirodni plod v celih zrnih, ki se se dajo posušiti.

Se dobi povsod: 1/2 Kile za 25 kr.

Pozor: zahtevajte in jemljite le istvrne zavoje s imenom „Kathreiner“.